

Framst.nr 26/1973.

FINANSUTSKOTTETS betänkande nr 15/1972-73 med anledning av Ålands landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag om ställande av landskapsgaranti till säkerhet för lån, vilka Ålands Kraftverksaktiebolag upptager för investeringar till säkerställande av elkraftförsörjningen i landskapet Åland.

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver landstinget inbegärt finansutskottets betänkande får utskottet, som i ärendet hört ingenjör K. Lönngren från Finlands Elverksförening och t.f.verkställande direktören för Ålands Kraftverksaktiebolag, Karl-Johan Edlund, härmed vördsamt anföra följande.

Den utredning, vilken påyrkades av landstinget vid behandlingen av landskapsstyrelsens framställning om garantier för lån avsedda att upptagas av Ålands Kraftverksaktiebolag för investeringar under år 1973 (Nr 20/1973) och vilken utlovades till den 15 maj 1973 har tillställts finansutskottet. Utredningen bifogas betänkandet.

Enligt finansutskottets åsikt omfattar denna delutredning de i detta skede önskade uppgifterna.

För fullföljande av uppdraget återstår särskilt utredningen av de juridiska aspekterna och en sammanskrivning och utvärdering av de hittills utförda utredningarna. Finlands Elverksförening, som handhar uppdraget har för sin del lovat slutföra detta under sommaren 1973. De åländska elföretagen och den av dem tillsatta kommittén för bearbetning av fusionsfrågan torde därför inom en snar framtid ha tillgång till ett sådant underlagsmaterial att frågan kan vidare bearbetas. Enligt finansutskottets bedömning borde redan till instundande höst arbetet ha förts så långt att de beslutande instanserna har möjlighet att taga principiell ställning till fusionsfrågan.

De statsbidrag som beviljas för elektrifieringen har i väsentlig grad avsetts för utjämning av eltarifferna mellan olika områden. Såsom i Elverksföreningens utredning framhålls bör det därför vara skäl att detta beaktas även av landskapsmyndigheterna i samband med disponeringen av de bidrag, som beviljas landskapet i form av extraordinarie anslag för elektrifieringen i landskapet.

Oberoende av vilket beslut som fattas i fråga om en eventuell fusion har finansutskottet, av redan presterade utredningar och de diskussioner som förts med sakkunniga under behandlingen av nu föreliggande och tidigare framställningar om garantier för elförsörjningen, kommit till uppfattningen att eltaxorna borde vara enhetliga för hela landskapet.

-2-

Utskottet, som i övrigt intet har att påminna, föreslår värdsamt att Landstinget bemyndigar landskapsstyrelsen att utan krav på motsäkerhet men i övrigt på av landskapsstyrelsen fastställda villkor beviljar Ålands Kraftverksaktiebolag särskilda landskapsgarantier såsom proprieborgen för lån till ett högsta belopp om 6.100.000 mark, som upptages för investeringar till säkerställande av elkraftförsörjningen på Åland samt för uppfyllande av för lånen ställda villkor, så att garantierna beviljas före utgången av år 1974.

Mariehamn, den 17 maj 1973.

På finansutskottets vägnar:

Runar Wilén
ordförande

./.. Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Runar Wilén, viceordföranden Elmer Jansson samt ledamöterna Knut Mattsson, Erik Lundqvist och Sven Friberg.

ÅLANDS KRAFTVERKSAKTIEBOLAG

UTREDNING ANGÅENDE DE EKONOMISKA KONSEKVENSERNA AV EN SAMMANSLAGNING AV ELFÖRETAGEN PÅ ÅLAND

1. Statsbidragens inverkan på elengrospriset för stad och landsbygd

1.1 Hittillsvarande situation

För elektrifieringen av landskapet Åland och för uppförandet av ett ångkraftverk har år 1955 och 1959 beviljats sammanlagt 4.005.000 mk. Av särskilt intresse i detta sammanhang är hur mycket statsbidrag erhållits för kraftverksbyggets del och vilken var motiveringen för beviljandet.

Enligt Ålands Kraftverksaktiebolag (ÅK) bokslut och årsberättelser har bolaget under perioden 1958-1969 erhållit totalt 2.558.000 mk i statsunderstöd. Av detta har en del erhållits och använts för anslutningsavgifter till Lounaies-Suomen Sähkö Oy och för byggandet av kabelförbindelsen till Kökar. För kraftverksbygget har använts c. 2,21 Mmk statsbidrag.

Ur handels- och industriministeriets utlåtande av den 12.3 1959 framgår att: "Statsbidrag för kraftverket och elektrifieringen skall utgå på basen av den åländska landsbygdens elektrifieringsbehov uttryckt i antalet tariffenheter enligt samma principer som för övrigt tillämpas i riket."

Enligt det ovannämnda och de allmänna principerna för beviljandet av statsunderstöd skulle alltså även det belopp statsbidrag 2,21 Mmk, som använts för uppförandet av Ålands Kraftverk, ha beviljats för att göra det möjligt att på den åländska landsbygden hålla ett lägre elpris än vad man utan statsbidrag skulle kunna göra.

Det maximala värdet av statsbidragets prissänkande inverkan kan kalkyleras på följande sätt:

Hade inte statsbidraget erhållits hade långfristigt lån för motsvarande belopp måst upptas. Lånets ränta sättes till 8 % och amorteringstiden till 15 år. Lånet amorteras med en annuitet av 11,7 %.

För statsbidraget behöver ingen ränta kalkyleras. Den kalkylmässiga avskrivningstiden kunde här sättas lika med anläggningens ekonomiska brukbarhetstid c. 20 år, men för anslutnings skull användes även här avskrivningstiden 15 år. Den årliga fasta kostnaden är således 6,7 % av hela beloppet.

Skillnaden mellan de båda årliga kostnaderna är 5 % . 2,21 Mmk = 110.000 mk. Då lika utförsäljningspris tillämpas mot

Mariehamns stads Elverk MSE och Ålands elandelslag ÅEA, delar elverken jämnt på fördelen; om prisdifferentiering tillämpas kommer en större del av reduktionen ÅEA till godo.

Denna statsbidragsfördel kan räknas ha uppträtt under perioden 1958-1973. ÅEA:s årliga elinköp har under denna period i medeltal varit c. 9,2 GWh. Den genomsnittliga skillnaden i inköpspris skulle på detta sätt uträknad bli c. 1,2 p/kWh.

Härvid förutsättes att MSE och ÅEA i mot aktieinnehav proportionerliga delar deltagit i satsandet av kapital och anläggningstillgångar vid grundandet av ÅK och att ÅK inte haft några speciella kostnader för landsbygdens del. Mot ett totalt hänförande av statsbidragsfördelen till ÅEA talar bl.a. det faktum att ÅEA dragit nytta av att man kunnat bygga ett gemensamt, större kraftverk för hela Åland.

1.2 Framtiden

Som av det tidigare nämnda framgår utgår nu (i dessa år) den period då en statsbidragsfördel kan framräknas. I och med att statsbidrag för Sverigekabeln och stamlinjerna erhålles kan dock en motsvarande situation uppkomma på nytt. Av Handels- och industriministeriets utlåtande av den 5.10 1972 och av Ålands landskapsstyrelses framställning till Ålands landsting Nr 47/1971 framgår dock inte att det nu aktuella statsbidraget skulle beviljas speciellt med tanke på den åländska landsbygdens behov.

Av totalbeloppet, 8,5 miljoner mk, skulle 2,0 Mmk beviljas för stamlinjenätet på den åländska landsbygden. Ledningarna öster och norr om Tingsbacka tjänar endast ÅEA (ledningsavsnittet Tingsbacka-Svinö ev. undantaget). Den del av statsbidraget som ges för dessa ledningars del kan därför åtminstone inte motivera en prisdifferentiering till ÅEA's fördel.

Den del av statsbidraget som hänför sig till fjärrförbindelseledningen Sverige-Tellholm-Tingsbacka-Mariehamn uppgår till c. 7,5 Mmk. Om man kunde anse att statsbidraget ges uteslutande för att understöda landsbygdens fjärranslutning kan följande prisdifferens till ÅEA's fördel framräknas (se punkt 1.1).

I stället för statsbidraget tages ett lån, ränta 9 %, amorteringstid 10 år, annuitet 15,6 %. Räntevinsten blir (15,6 % - 10 %) 7,5 Mmk = 420.000 mk. ÅEA's medelinköp under perioden 1973 - 1982 har kalkylerats till c. 51 GWh. Prisdifferensen blir c. 0,8 p/kWh.

Beträffande hur stor del av denna statsbidragsfördel det är rätt och lämpligt att räkna landsbygden till del må framhållas att statsbidraget,

-3-

enligt vår uppfattning, egentligen tilldelas landskapet, och landskapet kan därför självt, inom vissa gränser, uppställa direktiv för bidragets användning.

2. Skillnaderna i distributionskostnader på landsbygden och i staden

Ur de resultatkalkyler för perioden 1973-1982 som ÅEA och MSE uppgjort kan följande skillnader i distributionskostnader uträknas (posterna E, G och I i resultatkalkylerna + överföringsförlustkostnaderna)

	1973	1976	1979	1982
Distr.kostn. ÅEA	890 kmk	1250	1680	2300
Spec.distr.kostn. ÅEA	3,60 p/kWh	3,21	2,74	2,40
Dist.kostn. MSE	530 kmk	750	990	1300
Spec.distr.kostn. MSE	2,24 p/kWh	2,17	1,98	1,81
Skillnad i specifika kostn. 1,36 "		1,04	0,76	0,59

Annoteras kan att:

- De specifika distributionskostnaderna borde egentligen uträknas endast för vanliga lågspänningskonsumenter. Detta har inte varit möjligt i denna utredning, men torde dock inte ha någon större inverkan på resultatet.
- De angivna distributionskostnaderna gäller för det fall att de båda elverken arbetar skilt för sig. Vid en samgång torde kostnaderna och även skillnaden minska något.
- Som en följd av att förbrukningen stiger snabbare än distributionskostnaderna visar de specifika distributionskostnaderna en fallande tendens. Denna utveckling är starkast på landsbygden och därför minskar kostnadsskillnaden mellan landsbygd och stad.
- Då elproduktionspriset visar en stigande tendens minskar distributionskostnadernas andel av det slutliga elpriset ytterligare.

3. Ställningstagande till frågan om samma eller olika elpriser i staden och på landsbygden.

Ett elverk tillämpar i allmänhet samma försäljningstariffer inom hela sitt distributionsområde. Mellan elverk som arbetar i olika förhållanden vad beträffar förbrukartäthet, specifik förbrukning, geografiska förhållanden m.m. förekommer dock större eller mindre prisskillnader. De senaste årens allmänna kraftiga förbrukningsökning, framför allt på landsbygden, har dock lett till att dessa prisskillnader märkbart minskats.

Statsmakten har genom elektrifieringsunderstöd och övriga bidrag verkat för en utjämning av elpriserna i landet. I de av staten nyligen tillsatta kommittéerna för revidering av ellagen respektive utredning av eldistributionens organisation är frågan om elprisernas olikheter föremål för starkt intresse. Finlands Elverksförenings tariffkommitté har bl.a. rekommenderat att elverkens anslutningsavgifter i så ringa grad som möjligt borde vara avhängiga av konsumentens läge i förhållande till det befintliga nätet. Det finns således en rätt kraftig utveckling och strävan mot en allmän utjämning av elpriserna.

Om fusioneringen av elverken på Åland verkställles anser vi det naturligt och rättast att tillämpa samma elpriser på hela Åland.

Detta motiverar vi på följande sätt:

a) Skillnaden i distributionskostnader för ÅEA och MSE är relativt små och visar en sjunkande tendens.

b) För landskapet har beviljats (och torde ännu beviljas) avsevärda statsbidrag. Sådana bidrag beviljas främst för att nedsätta elkostnaderna på landsbygden.

c) Ändamålsenlighetssynpunkter

Då stadsbebyggelsen växer över Mariehamns nuvarande gränser, och då övriga tätbebyggda samhällen (Godby) uppstår är det svårt att upprätthålla en rättvis och ändamålsenlig uppdelning i tätorts- och landsbygdsdistribution.

4. Kalkyl av den ekonomiska nyttan av en sammanslagning av elverken på Åland.

Det existerar inte något matematiskt samband mellan ett elverks storlek och dess specifika verksamhetskostnader. Allmänt taget har dock ett större elverk bättre förutsättningar att betjäna konsumenterna väl vad beträffar såväl elpris som kundservice.

Vinsterna av en sammanslagning av elverken på Åland är till största delen sådana att de inte kan resultera i någon omedelbar minskning av konsumenternas elavgifter. Vissa allmänna antaganden beträffande kostnadsutvecklingen kan dock göras.

För det första kan man konstatera, att sammanslagningen som sådan inte resulterar i höjda kostnader.

Helt beroende av sammanslagningen finns det ett påtagligt behov av att höja elpriserna. Detta visar ÅEA's resultatkalkyl tydligt. MSE kalkylerar nu med en lägre ränta än vad staden själv betalar för sina lån. En ändring av kalkylräntan borde göras före varje jämförelse av elpriserna. Det finns även ett behov av effektivisera vissa eftersatta verksamhetsformer såsom kundrådgivning och installationsgranskning. Dessa åtgärder höjer elverkets kostnader, men endast ungefär hälften så mycket, proportionellt sett, i det fusionerade elverket.

Kostnadsreduktioner

Kostnadsreduktioner kan framräknas i huvudsak endast för distributionsverksamheten. Kostnadsreduktionerna kan uppnås som en följd av bättre effektivitet genom specialisering samt genom bättre utnyttjningstid för manskap och redskap.

Som följd av bättre nät- och arbetsplanering kan 2...5 % av investeringarna i distributionsanläggningar inbesparas. Detta motsvarar 30... 75.000 mk/år.

I det stora elverket behöver man i genomsnitt nyanställa 1 person mindre per 2-årsperiod än i de tre elverken skilt för sig. Detta betyder en inbesparing av c. 25.000 mk de 2 första åren, 50.000 mk de därpå följande 2 åren o.s.v.

Vissa övriga inbesparingar torde kunna göras i byggnadsverksamheten och driften, men då det är svårt att uttala sig om deras storlek utelämnas de här.

Sammanfattningsvis kan man säga, att till följd av sammanslagningen kan under tioårsperioden 1973-1982 i genomsnitt c. 125.000 mk/år inbesparas.

Helsingfors, den 14.5 1973

FINLANDS ELVERKSFÖRENING r.f.

Företagsekonomiska avdelningen

K. Lönngrén.